

GLOW

LESBRIEF BRUGKLAS VO
BLOEMCOLLAGE

Doelgroep	:	Leerlingen van brugklas VO
Lesduur	:	Les 1, voorbespreking - 30 minuten (Powerpoint + onderzoek) Les 2, beeldende verwerking - 60 minuten (verzamelen en bewerken) Les 3, beeldende verwerking - 60 minuten (maken collage)
Werkvorm	:	Les 1: klassikaal Les 2: klassikale start, individuele verwerking Les 3: klassikale start, individuele verwerking
Leerstofgebied	:	beeldende vorming
De opdracht	:	Iedere leerling levert een collage in van een bloem of plant. Dit kan een zelfverzonnen bloem zijn, maar het mag ook een bestaande zijn. Deze collages worden gefotografeerd of ingescand en gemaild naar GLOW, zodat de organisatie daar één groot projectiekunstwerk van maakt en iedere leerling misschien wel zijn of haar eigen bloem kan ontdekken.
Te behalen leerdoelen	:	- Leren wat hergebruik is. - Leren wat de ecologische voetafdruk is. - Bewustwording en het ontdekken papierafval thuis en op school. - Papier bewerken.
Materiaal	:	- Rest papier, oude boeken/tijdschriften, verpakkingsmateriaal... : - Schaar : - Lijm : - Zwart A4 papier. : - Verf, stiften, potloden, krijt. : - Stempelmaterialen: sponsjes, bubbelwrap, zilverfolie, hout...

GLOW 2021

Ieder jaar ondersteunt CultuurStation de organisatie van GLOW bij een project speciaal voor de scholen: GLOW - Next Generation.

Tijdens lichtfestival GLOW zie je lichtkunstwerken van kunstenaars en vormgevers uit verschillende landen. De organisatoren van GLOW bepalen elk jaar een ander thema en daardoor wordt GLOW elk jaar weer een andere 'tentoonstelling'. Met GLOW Next Generation sluiten we aan bij dat thema. Dit jaar is het thema 'Moved by light'.

Het programma Klokhuis had het voornemen om dit seizoen aandacht te besteden aan de ecologische voetafdruk. Je ecologische voetafdruk is de hectare die je als mens gebruikt. Met voetafdruk bedoelen ze de grond die je gebruikt om in en op te leven, je huis te bouwen, je groente te verbouwen, je vakantieplek enzovoort.

GLOW wilde binnen het thema 'Moved by Light' ook aandacht besteden aan deze voetafdruk en besloot daarop deze op ware grootte te verbeelden tijdens het festival in november. Dit gebeurt in de vorm van een lichtkunstwerk op een oppervlakte van 5 hectare, want dat is het oppervlak wat iedere Nederlander met zijn huidige leefstijl claimt. Zouden we het eerlijk verdelen met de rest van de wereldbevolking, dan kunnen we maximaal 1,6 hectare gebruiken. Dat is mogelijk als we beter met de natuur samenleven. Tijdens GLOW 2021 projecteren we die ambitie; letterlijk. Een ambitie die met name kinderen aangaat. De aarde delen we immers met z'n allen; de toekomst vooral met onze kinderen.

Het Klokhuis gaat opnames maken op deze locaties om de omvang van de huidige Nederlandse voetafdruk in beeld te brengen. De scholen in Eindhoven worden gevraagd daarbij te helpen. Kunstenaar Hugo Vrijdag van Atelier Vrijdag heeft een concept gemaakt waarbij de Voetafdruk zoals die in Nederland zou moeten zijn op ware grootte geprojecteerd zal worden op Strijp S. *(zie bijlage voor meer informatie over de ecologische voetafdruk.)*

Misschien ken je het eerdere project nog dat Atelier Vrijdag voor GLOW had ontworpen.

GLOW 2019 – Zonnebloemen voor Van Gogh

Atelier Vrijdag

Een ontwerpbureau opgericht door ontwerper Hugo Vrijdag. Hugo studeerde af aan de Design Academy Eindhoven met een sprookje getiteld 'Het zand van Brabant'. Sindsdien vormen verhalen de basis van zijn ontwerpen. Ze krijgen vorm in speelfilms, kunstwerken in de openbare ruimte of complete Ontdekfabrieken. Daarbij werkt hij nauw samen met regisseur Chantal de Jong.

Deze editie van GLOW heeft atelier Vrijdag een mooi project ontworpen voor komende editie van GLOW.

De Nederlandse Voetafdruk

GLOW visualiseert de Nederlandse Voetafdruk. Een lichtkunstwerk op een oppervlakte van 4,9 hectare. Want dat is het oppervlakte wat iedere Nederlander met onze huidige leefstijl claimt. Zouden we het eerlijk verdelen met de rest van de wereldbevolking dan kunnen we maximaal 1,6 hectare gebruiken. Dat is mogelijk als we beter met de natuur samenleven. Tijdens GLOW 2021 projecteren we die ambitie; letterlijk. Een ambitie die met name kinderen aangaat. De aarde delen we immers met z'n allen; de toekomst vooral met onze kinderen.

Middels projectie markeren we rondom het Ketelhuisplein op Strijp-S een oppervlakte van 5 hectare. Een collage op het plein van bloemen en planten gemaakt door leerlingen van groep 7 en 8 en de brugklas VO. De projectie is een ode aan de natuur. Om ons heen horen we insecten en vogels.

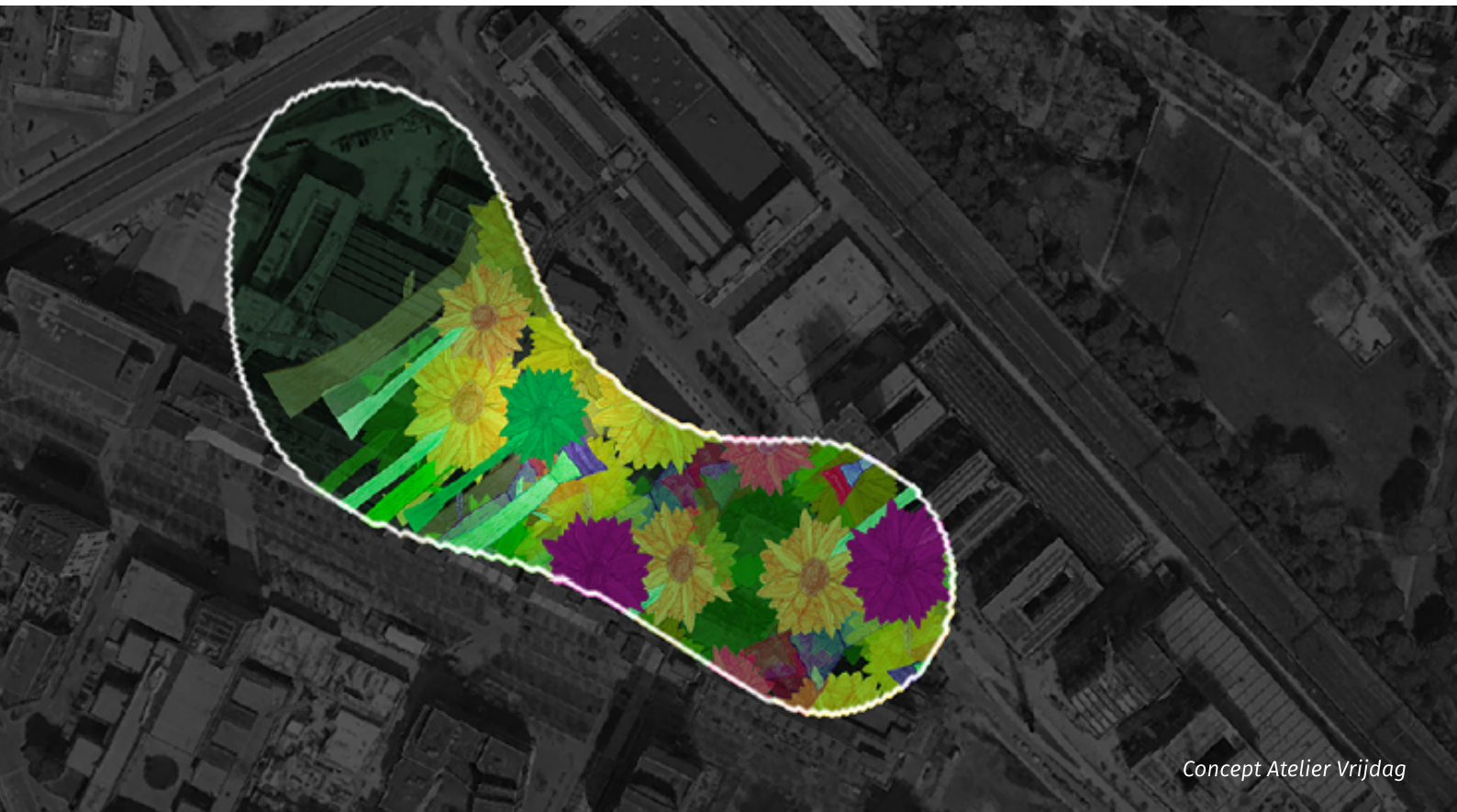
GLOW- Next Generation

Speciaal voor deze GLOW-editie ontvangen de Eindhovense scholen deze lesbrief en een uitgewerkte les voor brugklas VO. De lesbrief legt het product uit dat voor GLOW gemaakt wordt en legt de les uit die als PowerPoint is meegestuurd. Alle leerlingen van brugklas VO gaan in het kader van 'jij maakt GLOW' een eigen collage kunstwerk maken in de vorm van een plant of een bloem. Al het papier en materiaal dat voor deze collage wordt gebruikt is papier dat een tweede leven krijgt. De leerlingen gaan in een korte periode op zoek naar papier, karton en ander plat materiaal dat gebruikt kan worden om te bewerken. De leerlingen bewerken het papier en ander plat materiaal met felle kleuren verf waar ze weer met een andere (felle) kleur overheen kunnen stempelen met bijvoorbeeld een schuursponsje, of aluminiumfolie, bubbelwrap of iets anders dat een reliëf of structuur geeft. Uiteindelijk wordt het bewerkte materiaal gebruikt om een collage mee samen te stellen. Deze dient gescand of gefotografeerd te worden en gemaald te worden naar.....

Er wordt een selectie gemaakt van het toegestuurde werk. Deze collages worden verwerkt in één grote projectie. Via een pani-projectie worden op Strijp S de bloemcollages zichtbaar in de vorm van een voetafdruk. Op maandag 8 november lopen de leerlingen van groep 1 t/m 8 een route met een zelfgemaakte bloem-lantaarn, de omtrek van de Nederlandse voetafdruk door een lichtketting te vormen, (zoals de witte lijn op de foto). Zo ervaren zij hoe veel-te-groot deze nog is.

Tijdens de GLOW-route op 8 november filmt het Klokhuis de GLOW-route van bovenaf met een drone.

Verderop staan aanvullingen die je extra kunt inzetten rondom het thema voor de bloemcollage die de leerlingen gaan maken.

Concept Atelier Vrijdag

Les 1

Lesduur: 30 minuten.

Les 1: Bespreking rondom ecologische voetstap, het enthousiasmeren van de leerlingen en een korte uitleg van de opdracht die gaat volgen in les 2. Na de beschouwing van les 1 gaan de leerlingen aan de slag om in de loop van de week oud papier te vinden dat hergebruikt kan worden voor de collage-opdracht.

Leerstofgebied : beeldende vorming.

Als bijlage heb je een PowerPoint ontvangen die in drie gedeeltes is opgedeeld. De PowerPoint behandel je samen met de leerlingen en de vragen die erin gesteld worden geven jou, als leerkracht, houvast om de les te doorlopen. De vragen die geformuleerd zijn, zorgen dat jij de leerlingen door de lesstof begeleidt en de leerlingen kunnen reageren.

Inhoud les 1:

- De leerlingen leren over het begrip 'hergebruik'.
- De leerlingen leren papier en plat materiaal te vinden en weten deze te bewerken met verf en onderzoeken met welke materialen ze kunnen stempelen.
- De leerlingen maken kennis met het begrip 'Ecologische voetafdruk.'

Zet de PowerPoint (les 1) aan en behandel deze klassikaal.

We willen de leerlingen enthousiasmeren. We willen ze aanzetten bewust te worden van het hergebruik van papierafval. Ze gaan in de komende week op zoek naar oud papier of oude boeken die een tweede leven kunnen krijgen als onderdeel van de collage. De boodschap is: "Doe je mee!". Het Klokhuis maakt een filmisch verslag van de GLOW-route die op 8 november gehouden wordt.

Opbouw van de les:

De les start met een korte uitleg over GLOW. Hierna wordt de ecologische voetstap uitgelegd en roepen we de leerling op mee te werken aan het verkleinen van de voetstap.

Hoe je dat kan doen leggen we vervolgens uit, hier wordt de opdracht en het 'huiswerk / onderzoek' voor de leerlingen opgestart.

Eerst bekijken we hoe de GLOW-projectie, waar het werk van de leerlingen onderdeel van is, wordt gemaakt.

Vragen die je als leerkracht hierbij kan behandelen zijn:

- *Wie kan er iets vertellen over GLOW?*
- *Wat kun je vertellen over de projecties die je op de gebouwen ziet?*
- *Hoe zouden die projecties gemaakt zijn?*

Vervolgens wordt de ecologische voetafdruk behandeld.

(zie bijlage of bekijk de volgende link voor extra achtergrondinformatie).

https://wikikids.nl/Ecologische_voetafdruk

Zorg dat de leerling duidelijk wordt dat wij, als mensheid, teveel hectare gebruiken en dat we bewust moeten worden in het verkleinen van onze voetafdruk. Hoe kunnen we dit doen?

- Bewust worden van verspilling
- Bewust omgaan met voeding, energie, materialen
- Hergebruiken van materialen.

Om mensen een indruk te geven van de Nederlandse voetafdruk wordt deze op ware grote geprojecteerd tijdens GLOW. Het werk dat de leerlingen gaan maken wordt geprojecteerd op Strijp, tijdens GLOW

Vervolgens leggen we uit dat een bloem- / plant-projectie wordt gemaakt volgens een illustratietechniek. De reden waarom we een bloem of plant maken is, dat we de natuur weer terug willen brengen naar de stad.

De illustratietechniek heet collage. Dit is een techniek waar vaak papier of ander plat materiaal wordt gebruikt om nieuwe vormen mee samen te stellen. In les 2 bekijken we illustratie werk om te inspireren en wordt de opdracht verder uitgelegd.

Afsluiting van de les:

Huiswerk / onderzoek leerlingen (zelfstandig)

Geef de leerlingen ongeveer een klein weekje de tijd om materialen te verzamelen, leg ter verduidelijking een bak in de klas die gedurende die week gevuld kan worden met restpapier.

Tevens kunnen de leerlingen ook stempelmateriaal van thuis meenemen om het papier, nadat het in één felle kleur is beschilderd, te bewerken. Denk aan: schuursponsjes, aluminiumfolie, bubbelwrap en ander materiaal. Stimuleer ze er ook zelf over na te denken.

De leerlingen bewerken het papier en ander plat materiaal met felle kleuren verf waar ze weer met een andere felle kleur overheen kunnen stempelen met bijvoorbeeld een schuursponsje, een prop aluminiumfolie, bubbelwrap of iets anders dat een reliëf of structuur geeft.

Les 2:

Lesduur : 60 minuten.

Organisatie: klassikale start.

Start de PowerPoint. Eerst volgt er een terugblik op de vorige les. Wat was de opdracht ook alweer?
De verzamelde materialen worden besproken en we richten ons op collagetechnieken.

We bekijken het werk van enkele illustratoren ter inspiratie. De illustratoren die we gaan behandelen zijn:

Clover Robin, illustratrice uit het Verenigd Koninkrijk
<https://www.cloverrobin.com/>

Julie van Zessen, illustratrice uit Breda:
<https://www.imagedejulie.com/>

Catherine Holtzhausen, illustratrice uit Kaapstad:
<https://www.behance.net/CatherineHoltzhausen>

Organisatie: individuele verwerking:

Zorg dat je één centrale tafel hebt waar materialen op liggen die leerlingen in groepjes kunnen pakken.

- Rest-papier / materiaal
- Felle kleuren verf
- Stempelmateriaal (schuursponsjes, bubbelwrap en nog veel meer, als het maar een afdruk achterlaat)
- Stukjes karton om de verf op te doen.
- Handveger en blik en een bezem, voor het opruimen.
- Emmer met een sopje en een handdoek om aan het einde alles schoon te maken.

Wanneer les 2 bekeken en besproken is:

De leerlingen gaan de verzamelde materialen bewerken met verf of een ander materiaal, de voorwaarde is, dat de kleuren fel dienen te zijn, zodat deze helder geprojecteerd kunnen worden via de Pani-lamp.

Als de leerlingen het papier gaan bewerken kun je letten op:

- Geheel dekkend qua kleur, bijvoorbeeld met felle kleuren helemaal beschilderen.
- Als papier beschilderd is met een felle kleur, dan kun je materialen gebruiken om het felle oppervlak mee te bestempelen. Denk aan schuursponsjes, bubbelwrap, aluminiumfolie, eigenlijk alles wat een afdruk achterlaat.
- Werk met hoge contrasten.

Afsluiting van de les:

Laat alle afdrukken drogen en zodra deze droog zijn, kan iedere leerling, eventueel met een paperclip, een stapel maken van zijn eigen bewerkte papier.

Les 3:

Lesduur : 60 minuten.

Start de PowerPoint bij les 3. Blik terug op welke stappen er gemaakt zijn.
Deze les gaan de leerlingen een collage maken van een zelf ontworpen bloem of plant.

Benodigdheden:

- De bewerkte vellen papier uit les 2.
- Zwart papier (ondergrond)
- Schaar
- Lijm (plakstift is het handigst, maar andere lijm voldoet ook).
- Wit papier voor een schets.
- Zwart A4 papier voor de ondergrond.

De leerlingen gaan eerst een ontwerp maken. Als het ontwerp klaar is, gaan ze het uiteindelijk werk maken (de collage).

Kaders die de leerlingen meekrijgen:

- Zorg dat afbeelding groot op het papier komt en goed vastgeplakt is.
- Zorg dat een bloem- of plant-vorm herkenbaar is.
- De collage dient 2 cm van de randen af te zijn.
- Contrast tussen de zwarte ondergrond en de collage moet hoog zijn.

Afronding:

- Bespreek het werk en laat de leerlingen het proces vertellen.
- Scan of fotografeer het werk en upload het naar: ijmaaktglow.nl
- Het collagewerk blijft op school, een suggestie is er een expo van te maken in school, waar de onderliggende gedachte en het proces bij komt te staan, zodat de hele school op de hoogte is van de opdracht.

BIJLAGE

De culturele ladekast

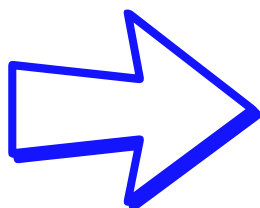
De les is opgebouwd vanuit de culturele vermogens zoals omschreven staat vanuit de culturele ladekast. Ben je niet bekend met de Culturele ladekast of heb je hier nog niet mee gewerkt, dan is dat geen probleem en is de les goed te volgen. Ben je nieuwsgierig naar de werkwijze vanuit de Culturele ladekast, klik dan op de actieve link.

Beeldend onderwijs wil leerlingen 'beeldwijs' maken. Het doel is dat ze beeldcommunicatie begrijpen en ook leren gebruiken. Leerlingen dienen zich bewust te worden van de rol die ze zelf (kunnen) spelen, zodat ze goed geïnformeerde, actieve en creatieve deelnemers worden in onze steeds veranderende, maar altijd beeldrijke cultuur.

Uitgangspunt voor deze leerlijn is dat leerlingen vertrouwd raken met het beeldend handelen van henzelf en van anderen. Op die manier wordt omgaan met beelden en beeldtaal een stukje van henzelf en krijgen ze de mogelijkheid betekenis te geven aan de wereld om hen heen. Het gaat er niet alleen om dat leerlingen beeldbegrip ontwikkelen, dat ze leren denken over en in beelden, maar ook dat ze een eigen beeldend vermogen ontwikkelen.

De culturele vermogens ontdek je in de opbouw van de les. De vragen en opdrachten die in de PowerPoint geformuleerd zijn geven houvast voor het ontwikkelen van de culturele vermogens. Alle vermogens zijn verwerkt binnen de opdracht.

Hier tref je een link waar alle vermogens + bijbehorende vragen die je als leerkracht kunt stellen staan.

Een korte uitleg per vermogen:

Receptief vermogen

Bij het receptief vermogen leert de leerling zich openstellen voor culturele uitingen. De focus ligt op 'waarnemen' en 'beleven': voelen, luisteren, kijken, ervaren, herinneren, herkennen, bewegen en ontdekken. Het accent ligt op zelf-waarneming.

Creërend vermogen

Bij het creërend vermogen denkt, creëert en produceert de leerling op creatieve wijze. Het accent ligt op 'maken/vormgeven' en op zelf-verbeelding.

Reflectief vermogen

Bij het reflectief vermogen leert de leerling cultuuruitingen van zichzelf en anderen analyseren, interpreteren en waarderen. Het gaat om betekenis geven, benoemen, vertellen, formuleren, classificeren en oordelen. De leerling wordt gestimuleerd om na te denken over zijn keuzes, de zeggingskracht van een werk of de gebruikte materialen en technieken. Bij reflecteren wordt er zowel op het product, als op het proces van werken gereflecteerd. Het accent ligt op zelf-conceptualisering.

Analyserend vermogen

Bij het analyserend vermogen leert de leerling informatie over cultuuruitingen zoeken, in zich opnemen en toepassen in eigen werk. Hierbij kunnen verbanden gelegd worden met andere vakken, andere gebeurtenissen etc. Het gaat om ontleden, verklaren en evalueren, interpreteren, duiden en onderzoeken. De leerling kan zijn eigen positie beter duiden en daarmee meer zelfkennis opdoen. Het accent ligt op 'weten' en op zelf-analyse.

BIJLAGE

De ecologische voetafdruk

In de PowerPoint leren de leerlingen wat de ecologische voetafdruk is.

wat is de ecologische voetafdruk?

De ecologische voetafdruk geeft aan hoeveel ruimte een mens nodig heeft om te leven. In dit geval hebben we het niet over de grootte van je huis, maar wat er met het milieu en de aarde gebeurt als jij iedere dag leeft met alle dingen die je doet, zoals spelen, eten, naar schoolgaan. Maar wat is een ecologische voetafdruk nu precies? Je ecologische voetafdruk is simpel gezegd de oppervlakte van de aarde die jij nodig hebt om te kunnen leven.

Als we het hebben over een ecologische voetafdruk hebben we het over de ruimte die nodig is voor de hoeveelheid stroom die je verbruikt, voedsel die je consumeert en afval dat verwerkt moet worden. Voor alle activiteiten die je doet, maak je gebruik van spullen die gemaakt en soms weggegooid worden. Dit levert bij de verwerking veel slechte gassen en dit is slecht voor de wereld.

Hoe kleiner je voetafdruk, hoe minder schade je aanricht aan het milieu. Uit verschillende onderzoeken blijkt dat de natuur voldoende ruimte krijgt om zichzelf te herstellen als iedereen gemiddeld een voetafdruk zou hebben van 1,6 hectare. Dat zijn ongeveer 3 voetbalvelden. Als we ons hier niet aan houden blijft er te weinig ruimte over voor de natuur en dan raakt de wereld uit balans. Ligt jouw voetafdruk rond het gemiddelde of lager? Dan heb je een goede ecologische voetafdruk. De realiteit is dat de voetafdruk van een gemiddelde Nederlander zo rond de 5 hectare is.

Met kleine aanpassingen kun jij al jouw ecologische voetafdruk verkleinen. Bijvoorbeeld door te recyclen.

Kunstenaar Hugo Vrijdag van Atelier Vrijdag projecteert tijdens GLOW de Voetafdruk van Nederland op ware grootte op Strijp S. Hiermee laat hij de bezoekers van GLOW zien en ervaren dat deze nog veel te groot is.

Aansluiting kerndoelen Kunstzinnige oriëntatie

- [Kerndoel 54](#), De leerlingen leren beelden te gebruiken, om er gevoelens en ervaringen mee uit te drukken en om er mee te communiceren.
- [Kerndoel 55](#), De leerlingen leren op eigen werk en dat van anderen te reflecteren.
- [Kerndoel 56](#), De leerlingen verwerven enige kennis over en krijgen waardering voor aspecten van cultureel erfgoed.